

SISTEMUL NAȚIONAL DE INTEGRITATE ROMANIA 2005

- PREZENTARE -

Studiul arată că până de curând aproape toți pilonii de integritate erau foarte slabi în ceea ce privește rolul lor de menținere a integrității naționale române în structurile și practicile instituționale și legale, precum și faptul că la acest moment Sistemul Național de Integritate nu este suficient de solid și capabil de a preveni și combate corupția..

În prima jumătate a perioadei de tranziție, principalii deținători ai integrității naționale într-o democrație – Parlamentul și Guvernul – au fost incapabili să elaboreze o politică publică de promovare a integrității publice, în timp ce sistemul judiciar a fost deficitar în ceea ce privește independența și capacitatea de a ajusta deficiențele celorlalte două puteri în stat. Restul pilonilor publici cum ar fi Curtea de Conturi, Poliția, Administrația Publică etc, erau mai slabi și, totodată incapabili de a realiza un echilibru. Mai mult decât atât, majoritatea pilonilor publici erau percepuți de către populație ca fiind corupți sau foarte corupți, fapt care, în mod evident, nu a permis fundamentarea practicilor și politicilor pentru o integritate națională. Singurul pilon care a făcut notă discordantă față de toți ceilalți piloni a fost media privată, care a fost foarte activă în perioada tranziției în dezvăluirea corupției. Societatea civilă a fost mai degrabă preocupată de asigurarea cerințelor de bază ale democrației, domnia legii și respectul pentru drepturile omului, în timp ce instituțiile internaționale puneau și ele accentul pe reforme economice și democratice.

Principalii piloni ai integrității au înregistrat o schimbare doar după ce România a fost invitată la negocierile de aderare cu UE în 1999. Acesta a fost și momentul când pilonul agenților internaționali și-a arătat interesul față de sistemul de integritate român, au inițiat programe și au exercitat presiuni politice pentru accelerarea reformei în curs. Totodată, a fost și momentul în care principalii piloni ai integrității – Executivul și Legislativul – au recunoscut gravitatea nivelului corupției naționale și au demarat dezbateri pe tema politicilor publice pentru a confrunta problema. De abia în 2001 Guvernul a elaborat o Strategie Națională Anticorupție, care a declanșat o avalanșă de reglementări și instituții dedicate combaterii sau prevenirii corupției. Importante piloane ale integrității, ca Avocatul poporului sau Curtea de conturi, s-au întărit în această perioadă, în timp ce alte piloane ca justiția, poliția, achizițiile publice, Parlamentul nu au făcut multe progrese și suferă și în momentul de față slăbiciune în ceea ce privește capacitatea lor de a-și îndeplini un rol adecvat în Sistemul Național de Integritate. În aceeași perioadă, societatea civilă a început să își facă auzită vocea mai puternic în combaterea corupției, să realizeze importante inițiative de punere în agenda publică a problemei corupției și să promoveze cu succes proiecte de legislație esențială privind integritatea publică. Cu toate acestea, capacitatea de a elabora un sistem de integritate a fost scăzută din cauza politicilor publice care au asigurat o cooperare slabă între piloane și, în special, o capacitate mică de implementare și o voință politică redusă.

La acest moment, din cauza capacității instituționale scăzute de elaborare și implementare a politicilor, România se află la un punct unde Sistemul Național de Integritate nu este capabil să asigure integritatea. România are un Parlament slab în ceea ce privește capacitatea sa de a controla Executivul și în ceea ce privește responsabilitatea față de cetățeni. Din cauza lipsei prelungite din trecut a reformei și din cauza presiunilor politice constante rezultate din interese politice mereu schimbătoare, justiția este un alt pilon slab al Sistemului Național de Integritate. De curând, Parchet Anticorupție (DNA) a fost pus sub controlul administrativ al Executivului, iar eficiența și independența sa profesională rămân încă să fie dovedite. Din cauza constantelor interferențe politice în principiul stabilității profesionale, administrația publică este și ea un pilon slab. Pilonul achizițiilor publice este un pilon nu prea puternic din cauza scăzutei implementări a legislației existente, precum și a lipsei de transparență a contractelor în domeniu. Pilonul agențiilor de control este unul foarte slab, din cauza inexistenței unei autorități competente în ceea ce privește monitorizarea și investigarea conflictelor de interese, averilor, a cadourilor sau serviciilor protocolare. Pe de altă parte, media, societatea civilă și agențiile internaționale au fost și rămân cei mai importanți piloni ale integrității în România. În acest context cu un Sistem Național de Integritate slab, rolul acestora este de a contrabalansa fragilitatea celorlalți piloni cu speranța determinării unei creșteri a capacității de lucru, într-un echilibru al puterilor.

PROFILUL DE ȚARĂ

România este o țară fostă comunistă cu o lungă tradiție negativă în privința structurilor politice, economice și sociale. Datorită rigidității regimului comunist, statul român în anii '80 suprime orice formă de expresie politică, economică sau socială în afara cadrului impus de ideologia megalomaniacă a conducerii exercitate de o singură persoană. Ideile politice alternative erau considerate activități criminale iar sprijinitorii acestora erau tratați precum criminali și aruncați în închisori în urma unor simulacra de procese. Aproape toate aspectele economiei erau în mâinile statului, nu exista libertate a presei sau libertate de expresie, întreaga societate era atomizată și nu era permisă nici o formulă de organizare civică. Lipsurile de zi cu zi determinau cetățenii să lupte pentru supraviețuire și pentru adaptarea la condițiile stricte impuse de mediul politic și economic și au extins comportamentele informale precum coruperea funcționarilor în scopul accesului la servicii publice sau chiar la alimente.

La sfârșitul lui 1989 România s-a desprins de comunist printr-o Revoluție sângeroasă care a permis, în absența unei opoziții politice puternice, preluarea puterii de către figuri politice din cadrul administrației comuniste. În perioada imediat următoare, principalele libertăți câștigate în urma căderii comunismului – libertatea de expresie și libertatea de asociere – au generat o explozie a media scrisă precum și emergența a zeci de partide politice. În ciuda acestor transformări, România nu a reușit să facă pași decisivi în direcția democrației, domniei legii și a reformelor economice. În primul rând, structura politică emergentă era în mod decisiv determinată de partide politice formate pe vechile structuri comuniste, în timp ce opoziția politică era mult prea slabă pentru a avea un impact în politicile adoptate. În al doilea rând, puterea politică astfel rezultată era interesată mai degrabă în prezervarea status-quo-ului economic și instituțional decât în a produce reforme care să conducă la economia de piață și domnia legii. Acest lucru a generat o perioadă de aproape 7 ani de stagnare economică și de vacuum de reglementare care a generat condiții propice pentru apariția unei elite economice îndoielnice prin transferarea ilegală a unei părți a capitalului de stat în capital privat.

În anul 1999 România a inițiat negocieri pentru aderarea la UE, iar acest moment a reprezentat un impuls decisiv dat reformei interne, care din acel moment trebuia adaptată la cerințele aderării. În urma alegerilor din 1996, România a experimentat prima schimbare a puterii politice prin cucerirea puterii de către opoziția de centru-dreapta. Ca urmare a acestei schimbări, reformele economice și politice s-au accelerat, și au avut loc importante inițiative de reglementare în domeniul piețelor financiare, justiției și luptei împotriva corupției. În anul 2002, România a experimentat o a doua schimbare a puterii, prin venirea la conducerea țării a partidului de centru-stânga de până în 1997. Reformele însă au continuat cu mari privatizări și reforme instituționale la nivelul administrației, armatei, și justiției. Tot în aceeași perioadă, România a înregistrat prima strategie anticorupție și a pus bazele unui parchet specializat anticorupție. Ca o recunoaștere a progresului atins, România a fost admisă ca membru NATO în 2004 și a reușit în același an să încheie negocierile de aderare la UE cu perspectiva de a deveni membru deplin în 2007. La sfârșitul anului 2004, România a experimentat o a treia schimbare a puterii, prin

câștigarea alegerilor de către o coaliția de partide de dreapta și marcând astfel încheierea tranziției politice către un stat democratic.

În acest moment, România este propusă pentru aderare la UE în 2007, însă mai are încă aspecte de îmbunătățit pentru ca acest lucru să se întâmple. În timp ce principalele criterii politice sunt îndeplinite, România trebuie să implementeze în mod efectiv standardele UE în domeniul funcționării justiției, în privința nivelului corupției, al competiției și al controlului în vămi. Acestea sunt cele mai importante și mai urgente domenii de reforma care presupun standarde puternice de integritate și lupta efectivă împotriva corupției astfel încât clauza de salvagardare să nu fie aplicată.

În concluzie, România post-comunistă a parcurs un drum dificil și uneori ezitant de la totalitarism și comunism la democrație și economie de piață. Lipsa inițială de reforme a creat un mediu lipsit de domnia legii, corupție generalizată, frustrări sociale, conflict social și neîncredere în instituțiile statului. În urma obținerii perspectivei de aderare la UE și la NATO, România a adoptat o serie de reforme începând cu a doua jumătate a anilor '90, care au fost recunoscute de aderarea țării la NATO și semnarea Tratatului de Aderare la UE. În ciuda acestor realizări., România trebuie încă să dovedească capacitatea de a se ridica la standardele UE în domenii precum justiția, lupta împotriva corupției, competiția și controlul la vămi astfel încât să nu rateze aderare la UE în 2007.

PROFILUL CORUPȚIEI

România a fost considerată în mod constant drept una dintre cele mai afectate țări de problema corupției din Europa și una dintre țările cele mai afectate din lume. România a înregistrat în anul 1997 un indice al corupției de 3,47 în evaluările Transparency International. În anii următori, România a urmat un trend negativ, ajungând la cel mai scăzut scor în 2002 – 2,6 – începând ulterior să crească din nou și ajungând anul acesta la scorul de 3. Drept urmare, în conformitate cu această evaluare, România este percepută ca o țară cu o corupție endemică și sistemică la aproape toate nivelele instituționale.

Diferite cauze ale corupției au fost folosite pentru a explica fenomenul actual din România. Explicația culturală indică către tradiția balcanică de a corupe oficiali pentru a-și îndeplini obligațiile, datând din secolele 18 și 19, din timpul suveranității otomane, când funcționarii publici erau considerați proprietari de drept ai instituțiilor statului, care, la rândul lor erau tratate ca entități producătoare de profit de către proprietarii lor. Explicația structurală se bazează pe structurile economice și instituționale comuniste, care au generat o cultură informală și coruptă ca un mecanism de supraviețuire în cadrul comunist marcat de lipsuri. După căderea comunismului, o altă explicație a fost folosită cu referire la reflexul de adaptare la un mediu schimbător în scopul extragerii celor mai mari câștiguri-rente dintr-un mediu economic și instituțional volatil.

Românii au experimentat aspecte extrem de negative ale corupției în decada de după căderea comunismului. Aproape toate aspectele vieții publice, sociale și economice erau afectate de corupție astfel încât încrederea în instituțiile democratice a scăzut foarte mult. Corupția extinsă din sectorul financiar a lăsat milioane de români fără agoniseala lor de o viață. Privatizări netransparente au transformat foști birocrați comuniști în milionari de carton, iar multe sectoare industriale erau falimentate de manageri care aveau drept scop utilizarea acestora în scopuri personale. În tot acest timp, justiția și poliția erau mult prea slabe ca să poată față acestor fenomene extinse. Guvernele însele și parlamentarii erau incapabili de a stopa fenomenul corupției deoarece de multe ori erau chiar parte a ei. Drept urmare, corupția a ajuns să fie percepută de români ca pe o fatalitate a tranziției care nu va putea fi niciodată rezolvată.

Ca urmare a începerii negocierilor de aderare la UE, Guvernul român a solicitat în anul 2000 de la Banca Mondială un diagnostic al corupției. Studiul a identificat faptul că două treimi dintre români credeau că 'toți' sau 'aproape toți' oficialii sunt corupți. Studiul a identificat și sectoarele percepute ca fiind cele mai corupte: vămile, instanțele și parchetele, Fondul Proprietății de Stat, ministerele, sănătatea, poliția etc. Capturarea statului era de asemenea identificată de către 44% dintre companii ca având un impact negativ asupra activității lor. În 2002, un sondaj efectuat de Gallup arăta faptul că români percep corupția ca pe cea mai importantă problemă a vieții lor.

În același timp, românii percep corupția ca pe un act social ilegal, dar sunt mai înclinați să îl accepte în rezolvarea problemelor zilnice. În conformitate cu ultimul Barometru al Opiniei Publice, 79% dintre romani consideră că în România corupția este generalizată la toate nivelele autorităților publice și că cele mai importante probleme din acest punct de vedere sunt în justiție și poliție.

În urma perspectivei de aderare la UE și NATO, guvernele au început să elaboreze strategii și planuri anticorupție, în timp ce societatea civilă a inițiat studii și a făcut campanii pentru adoptarea unei atitudini anticorupție. În anul 2001 a fost adoptată prima strategie și primul plan anticorupție și legea liberului acces la informațiile de interes public, în anul 2002 a luat ființă Parchetul Național Anticorupție, în 2003 Parlamentul a adoptat legea 52 cu privire la transparența decizională în administrația publică și a reglementat pentru prima dată conflictele de interese. În anul 2004 a avut loc o reformă majoră a sistemului judiciar în scopul securizării independenței acestuia, iar în anul 2005 Guvernul a adoptat o nouă strategie și un nou plan anticorupție cu scopul declarat de a combate marea corupție și de al cărei succes depinde aderarea României la UE în 2007.

CONCLUZII PE PILONI

Parlamentul a fost un pilon de integritate cu o capacitate foarte redusă de a promova și susține integritatea publică de-a lungul tranziției. Majoritatea componentelor de integritate ale acestui pilon au fost deficitare din punctul de vedere al actelor normative dar și al practicilor generate. Parlamentul a avut o redusă capacitate de a genera reglementări oportune în domeniul integrității publice și de prevenire și combatere a corupției. În al doilea rând, Parlamentul nu a putut genera un cadru normativ adecvat pentru aspecte esențiale precum incompatibilitățile, declararea și controlul averilor, conflictele de interese, precum și în legătură cu controlul finanțării sistemului electoral. Regimul imunităților la parlamentari a reprezentat o lungă perioadă de timp o limitare a capacității de promovare a integrității în rândurile acestora.

Executivul (și în special Guvernul) a fost un pilon de integritate cu o redusă capacitate de a genera integritate publică. În primul rând, deficitul de integritate din rândurile membrilor guvernului a fost amplificat de controlul îndelungat al Executivului asupra justiției. Acest lucru s-a manifestat în numărul mic de membri ai Executivului care au fost trași la răspundere pentru fapte de corupție, dar și prin ineficiența controlului asupra situațiilor privind conflictele de interese și incompatibilitățile. Slaba capacitate a Executivului de a genera politici publice de promovare a integrității din primii ani ai tranziției a configurat un sistem național de integritate publică cu deficiențe majore care au exacerbato problemele corupției moștenite din perioada comunistă.

Sistemul Judiciar a fost, de asemenea, un pilon de integritate cu impact redus asupra integrității publice, în mod deosebit din punctul de vedere al impactului foarte redus al rolului preventiv al sistemului penal, a lipsei de control asupra integrității parlamentarilor, a membrilor Guvernului și a administrației în general. Între cele mai importante motive ale rolului mic jucat de sistemul judiciar s-a numărat lipsa de independență reală, lipsa de interes și de inițiative de reformare a justiției, precum și lipsa unei infrastructurii adecvate. De asemenea, politizarea justiției a discreditat ideea nevoii de politici de integritate în cadrul justiției, ceea ce a determinat o percepție profund negativă a acesteia în rândurile opiniei publice. Reformele inițiate în 2004 și continuate pe parcursul anului 2005 au potențialul de a soluționa problemele din justiție, însă implementarea lor efectivă precum și mai ales impactul acestora va necesita perioade îndelungate de timp care intră în conflict cu imperatiile de aderare a României la UE în 2007. Aspecte importante ale justiției precum integritatea magistraților, acum aflate în responsabilitatea exclusivă a Consiliului Superior al Magistraturii, precum și acoperirea necesarului de magistrați a instanțelor și parchetelor și îmbunătățirea infrastructurii fizice a sistemului judiciar vor reprezenta provocări pe termen lung inclusiv pentru ansamblul sistemului național de integritate. Faptul că reformele în domeniul sistemului judiciar au întârziat foarte mult determină chiar dificultățile prezente întâmpinate în lupta împotriva corupției.

Curtea Constituțională are un rol important în ansamblul sistemului național de integritate și anume acela de a păstra echilibrul delicat între puterile statului și de a preveni și împiedica deraierile neconstituționale. Lipsa unui echilibru adecvat la nivelul puterilor în stat afectează în mod negativ capacitatea acestora de a asigura integritatea

publică. Controlul de constituționalitate exercitat de Curtea Constituțională asupra actelor normative ale Parlamentului și ale Guvernului are rolul de a limita activitatea acestora la cadrul oferit de Constituție. Lipsa reglementării exprese a principiului separației puterilor în stat a împiedicat Curtea Constituțională de a avea un rol activ în protejarea independenței sistemului judiciar.

Lipsa unui **parchet anticorupție specializat** pentru o lungă perioadă a tranziției a favorizat exacerbarea corupției și instituționalizarea acesteia în noul cadru democratic după căderea comunismului. De asemenea, lipsa unui parchet anticorupție specializat a fost însoțită și de lipsa unor reglementări adecvate a infracțiunilor de corupție până în anul 2000. După anul 2000, înființarea **Secției de Combatere a Corupției și a Criminalității organizate**, ulterior **Parchetul Național Anticorupție** nu au avut un impact relevant datorită lipsei resurselor necesare, reglementări deficitare cu privire la mandat și interferențelor politice. Multiplele amendamente aduse cadrului organizatoric și funcțional al PNA, precum și lipsa de independență reală față de Executiv a avut un impact negativ asupra capacității acestuia de a lupta împotriva corupției și în special împotriva corupției la nivel înalt. În ciuda acestei evoluții, existența unui parchet specializat anticorupție este necesară, iar modificările aduse structurii și funcționării acestuia în cursul anului 2005 prin creșterea independenței procurorului față de superiorii acestuia este de natură a îmbunătăți lupta împotriva corupției la nivel înalt.

Curtea de Conturi este un pilon de integritate bine reglementat, independent din punctul de vedere al raportului cu Executivul și autonom financiar și operațional. Capacitatea instituțională a Curții a crescut semnificativ în ultimii ani datorită asistenței tehnice oferită prin intermediul programelor europene de twinning instituțional. Lipsa competenței inițiale de a efectua controale de oportunitate precum și, ulterior, capacitatea scăzută în acest domeniu a Curții de Conturi a afectat integritatea procesului de privatizare și contractele publice. În ultimii ani, Curtea de Conturi și-a dezvoltat în ultima perioadă capacitatea de control de oportunitate, însă acesta nu se desfășoară încă în aceeași proporție ca și controlul de legalitate. Însă, lipsa unei atenții corespunzătoare în Parlament asupra rapoartelor supuse dezbaterii de către Curtea de Conturi slăbește rolul acesteia în cadrul sistemului național de integritate.

Avocatul Poporului nu a beneficiat inițial din partea autorităților statului de sprijinul instituțional convenit acestei instituții (manifestată prin lipsa unei infrastructuri necesare și prin refuzul unei mari părți a autorităților administrației publice de a da curs solicitărilor acestuia). Totuși, în ultimii ani, Avocatul Poporului a beneficiat de o creștere a capacității administrative și a atenției din partea autorităților administrației publice. Capacitatea de control constituțional anterior și ulterior dobândită recent reprezintă o recunoaștere a rolului pe care această instituție trebuie să îl joace în protejarea drepturilor și libertăților cetățenești. Pe de altă parte, Avocatul Poporului nu a folosit până la acest moment la capacitate adecvată competențele în domeniul prevenirii și combaterii corupției la nivelul administrației publice, ceea ce slăbește rolul acestuia în cadrul sistemului național de integritate.

Administrația Publică a fost un pilon cu mari deficiențe cauzate de lipsa unui cadru de reglementare adecvat pentru funcționarii publici pentru o lungă perioadă a tranziției și de politizarea excesivă a acesteia. În prezent, cadrul de reglementare a administrației publice românești este într-o mare măsură adecvat cerințelor unui corp profesional de funcționari publici. Totuși, lipsa unui sistem meritoriu, depolitizat, de numire în funcție a prefecților și subprefecților, precum și lipsa unei Agenții a Funcționarilor Publici puternică, care să poată avea jurisdicție administrativă asupra încălcarilor la legislația din domeniu, precum și lipsa unei reglementări uniforme a conflictelor de interese între funcționarii publici aleși și cei numiți reprezintă puncte slabe ale integrității publice pe care acest pilon ar trebui să o atingă.

Poliția a fost un pilon de integritate cu și mai mari deficiențe decât administrația publică datorate unei și mai târzii reglementări a cadrului profesional. Reglementarea Statutului Polițistului în 2002 a adus un cadru necesar funcționării unui corp profesional de polițiști. Totuși, lipsa unor reglementări profesioniste privind numirea și demiterea chestorilor de poliție, precum și sistemul de cercetare disciplinară care nu beneficiază de aceleași garanții de protecție împotriva abuzului superiorilor ca în cazul funcționarilor publici prin lipsa unor comisii de disciplină cu puteri de decizie determină încă un cadru de reglementare insuficient.

Sistemul **partidelor politice** din Romania nu a reprezentat un pilon de integritate cu aport semnificativ la integritate publică. Lipsa unor reglementări eficiente în domeniul finanțării partidelor politice, precum și a unor

standarde interne de selecție a membrilor acestora pentru o lungă perioadă de timp a generat un sistem politic lipsit de capacitatea de a impune standarde de integritate la nivelul societății. De asemenea, aceasta a condus la un nivel ridicat de capturare a statului și la un ritm redus de reforme politice, instituționale și economice, și a generat un Parlament cu un redus aport de standarde de integritate publică.

Sistemul achizițiilor publice a fost un pilon cu o foarte redusă capacitate de a asigura integritatea publică, datorită unei reglementări deficitare până în 2001. În ciuda îmbunătățirii cadrului de reglementare în ultimii ani, rămân atât la nivelul procedurii de achiziții publice, cât și la nivelul procedurilor de concesionare, privatizare sau parteneriat public-privat deficiențe majore legate de lipsa de transparență a contractelor sau a unor clauze ale acestora.

Societatea civilă a jucat un rol esențial ca pilon de integritate publică de-a lungul perioadei de tranziție, în ciuda lipsei pentru o lungă perioadă de timp a unor instrumente esențiale precum accesul liber la informațiile publice, transparența decizională, dreptul de petiționare. Existența acestor instrumente în prezent, precum și cadrul regulatoriu accesibil înființării de asociații și fundații, orecum și, de curând, a unui cadru competitiv de acces la resurse financiare publice, sunt premisele unei societăți civile active și independente.

Media a fost un pilon de integritate puternic în toată perioada tranziției. Acest lucru s-a datorat mai degrabă capacității media de a acționa în conformitate cu misiunea acesteia de monitorizare a activității autorităților și de dezvăluire a neregulilor decât capacității sectorului public de a-I oferi un cadru de reglementare adecvat unei bune funcționări. Capacitatea de autoreglementare a media a reprezentat un factor important al independenței acesteia față de autoritățile statului. Pe de altă parte, prezența calomniei și a insultei ca infracțiuni a limitat libertatea de expresie a media. Ratificarea de către România a Convenției Europene privind Drepturile Omului a determinat o schimbare pozitivă în practica instanțelor de judecată cu privire la cazurile de calomnie și insultă implicând jurnaliști.

Sectorul privat românesc a avut o capacitate scăzută de a se organiza și de a-și promova interesele legitime împotriva unor inițiative de reglementare netransparente sau inoportune. În timp ce capitalul străin din România a dovedit o bună utilizare a instrumentelor de transparentizare existente în legislația românească, companiile românești nu au avut și nu au nici la acest moment capacitatea și expertiza de a utiliza aceste instrumente pentru a avea un cuvânt de spus în privința politicilor publice adoptate de autorități.

PRIORITĂȚI ȘI RECOMANDĂRI

LEGISLATIVUL

- În ceea ce privește legislația de luptă împotriva corupției, Legislativul trebuie să utilizeze expertiza în domeniu atât în țară cât și în străinătate, astfel încât pe viitor disfuncționalitățile și neconcordanțele să fie evitate;
- În ceea ce privește puterea de a controla Executivului, Parlamentul trebuie să își folosească mai eficient mecanismele de monitorizare și de anchetare astfel încât să aducă pe agenda publică cazurile grave de corupție și impactul lor negativ;
- Parlamentul trebuie să își îmbunătățească și puterea de supraveghere asupra execuției bugetului public și să utilizeze mai bine sentințele Curții de Conturi a României;
- Parlamentul trebuie să îmbunătățească legislația referitoare la incompatibilitate și la conflictul de interese astfel încât să se renunțe la discriminarea față de alte categorii de demnitari și să-i remedieze deficiențele observate mai sus;
- Parlamentul trebuie să asigure transparența totală a activității și modului de vot a fiecărui ales fie în ședințele în plen, fie în comisii;
- În sfârșit, sistemul electoral trebuie să fie îmbunătățit prin schimbarea sistemului actual al “listelor de vot” cu sistemul “votului mixt”.

EXECUTIVUL

- Crearea unui sistem independent de Executiv și Legislativ de monitorizare și control a incompatibilităților, a conflictelor de interese și a averilor;
- Lărgirea reglementărilor privind responsabilitatea penală specială a membrilor Executivului astfel încât să funcționeze eficient în combaterea corupției la nivel înalt;
- Introducerea unor reglementări speciale cu privire la rapoartarea tranzacțiilor efectuate de oficiali către Oficiul Național de Prevenire și Combatere a Spălării Banilor.

SISTEMUL JUDICIAR

- Independența magistraților:
 - 1) Întărirea rolului CSM prin aplicarea integrală și consecventă a reglementărilor privind conflictele de interese și incompatibilităților
 - Integritatea și profesionalismul magistraților:
 - 1) Implementarea codului deontologic al magistraților și al personalului auxiliar al instanțelor;
 - 2) Întărirea eficientă a disciplinei și a prevederilor referitoare la controlul conflictului de interese, incompatibilității și averii în rândurile magistraților și ale personalului auxiliar al instanțelor;
 - 3) Asigurarea implementării prevederilor referitoare la avertizorul de legalitate de la nivelul sistemului judiciar; crearea unui mecanism de monitorizare a implementării prevederilor referitoare la avertizorul de legalitate;
 - 4) Asigurarea unui nivel adecvat de instruire atât pentru procurori cât și pentru judecători în ceea ce privește particularitățile cazurilor de corupție (de exemplu, aspectele financiare);
 - 5) Asigurarea unui nivel adecvat de volum de muncă atât pentru procurori cât și pentru judecători astfel încât să fie limitate erorile și neglijențele.
- Infrastructura curții:
 - 1) Implementarea deplină a sistemului electronic în ceea ce privește arhivarea și distribuirea cauzelor;
 - 2) Îmbunătățirea infrastructurii instanțelor.
 - Aspecte regulatorii
 - 1) Adoptarea unor prevederi speciale pentru a reduce durata procedurilor judiciare în cazurile de corupție.

PARCHETUL ANTICORUPȚIE

- Departamentul Național Anticorupție trebuie să își conserve caracterul său special de parchet cu o tipologie necesar distinctă având cerințe și interese speciale din partea creatorilor de politici;
- DNA, ca și sistemul judiciar în general, trebuie să fie protejat împotriva oricărei influențe din partea Executivului;
- Un instrument performant de audit trebuie să fie creat pentru a evalua cerințele și productivitatea PNA în conformitate cu mandatul său instituțional și cu cadrul de reglementare actual și trebuie să fie folosit la adoptarea cadrului actual astfel încât să sporească eficacitatea și impactul instituției;
- Cooperarea inter – instituțională trebuie să fie îmbunătățită, în special, cea cu Oficiul de Prevenire și Combatere a Spălării Banilor și cu viitoarea agenție de monitorizare a conflictelor de interese.

CURTEA DE CONTURI

- Curtea de Conturi a României trebuie să-și consolideze capacitatea de audit de performanță la același nivel la care derulează în acest moment controlul de legalitate;
- Curtea de Conturi a României (CCR) trebuie să dobândească puterea de a sancționa pe acei ordonatori de credite care nu își prezintă rapoartele de execuție bugetară la termenul scadent;
- Legea nr. 94/1992 trebuie să fie amendată astfel încât să fie identificată exact comisia parlamentară însărcinată atât cu primirea și dezbaterile rapoartelor CCR înainte de a fi aduse în fața Parlamentului cât și cu cererea unor controale specifice extraordinare; de asemenea, în mod evident, trebuie să ofere o mai mare transparență și informare a publicului despre rapoartele dezbătute și despre deciziile luate de către Comisia parlamentară sau de Parlament pe baza rapoartelor CCR;
- Cele două Regulamentele de organizare și funcționare a celor două Camere ale Parlamentului trebuie să fie amendate astfel încât acestea să aibă mandat imperative pentru a acționa pe baza concluziilor CCR referitoare la deciziile financiare ilegale sau inoportune ale ordonatorilor de credite, la notificarea instituțiilor însărcinate, la supervizarea anchetelor, cât și la publicarea rezultatelor investigațiilor;

- Parlamentul trebuie să dezbată rapoartele CCR cât mai repede posibil astfel încât să folosească în timp util sentințele acesteia.

AVOCATUL POPORULUI

- AP trebuie să includă în prioritățile sale și corupția, astfel încât să își exercite pe deplin atribuțiile sale din cadrul sistemului național de integritate;
- Legea nr. 35/1997 trebuie să fie amendată astfel încât să ofere AP jurisdicție administrativă în privința autorităților publice care nu își îndeplinesc pe deplin atribuțiile lor investigative.

ADMINISTRAȚIA PUBLICĂ

- Oferirea caracterului de decizie administrativă recomandărilor Agenției Naționale a Funcționarilor Publici cu privire la soluțiile adoptate în cazurile disciplinare cercetate;
- Crearea ce criterii profesionale-meritorii pentru numirea prefecților și sub – prefecților;
- Modificarea cadrului legal privind conflictul de interese în conformitate cu Regulamentul nr.10/2000 al Consiliului European;
- Înființarea unei agenții mandatată să monitorizeze, să investigheze și să sancționeze conflictele de interese, incompatibilitățile și averile funcționarilor publici;
- Amendarea sistemului de control intern, în special controlul financiar preventiv, astfel încât să fie și mai independent față de conducerea agențiilor (ordonatorii de credite); în mod special, oferirea statutului de funcționar public controlorilor care realizează controlul financiar prealabil.

POLIȚIA

- Crearea unui sistem profesional de angajare a șefilor de poliție;
- Sporirea atribuțiilor comisiilor de disciplină din cadrul poliției la nivelul atribuțiilor corespunzătoare ale comisiilor de disciplină din cadrul sistemului serviciului public;
- Întărirea Direcției Generale Anticorupție din cadrul Ministerului Administrației și Internelor cu o capacitate deplină de a investiga corupția la toate nivelurile de organizare ale forțelor poliție.

FINANȚAREA PARTIDELOR POLITICE

- Legea privind accesul liber la informație trebuie să includă și partidele politice printre instituțiile publice supuse legii, iar finanțarea lor trebuie să fie clasată ca și informație de acces public pentru orice cetățean roman;
- Legea trebuie să cuprindă sancțiuni adecvate pentru cei care îi încalcă prevederile, inclusiv sancțiuni politice atunci când câștigurile politice ale politicianilor depășesc cu mult sancțiunile financiare impuse de Curtea de Conturi;
- În sfârșit, legea trebuie să ia în calcul o crescută transparență în privința persoanelor fizice sau juridice care aduc contribuții financiare partidelor politice.

ACHIZIȚII PUBLICE

- Soluționarea problemei negocierilor după desemnarea câștigătorului, în cadrul procedurii parteneriatelor public-privat;
- Adaptarea criteriului costului referitor la achizițiile publice prin sistem electronic doar la acele servicii, bunuri și activități care sunt potrivite acestui criteriu;
- Amendarea reglementărilor speciale din domeniul contractelor publice astfel încât principiul confidențialității să nu prejudicieze principiul transparenței;
- Introducerea prevederilor referitoare la “punerea pe lista neagră” a companiilor care folosesc corupția în activitățile lor (având în vedere reglementarea răspunderii penale a persoanei juridice)
- Introducerea unor reglementări cu privire la “punerea pe lista albă” a companiilor care dovedesc respectarea principiilor de afaceri în activitatea lor;
- Introducerea unui sistem de monitorizare a beneficiilor și a silului de viață al funcționarilor care se ocupă de achizițiile publice.

SOCIETATEA CIVILĂ

- Viitoarele amendamente Constituționale trebuie să cuprindă și dreptul la o bună administrare, așa cum este prevăzut în art. 41 al Cartei europene a drepturilor fundamentale.

SECTORUL DE AFACERI

- Sectorul de afaceri privat român și străin ar trebui să își unească eforturile în promovarea unei transparențe crescute a activității de elaborare de politici publice și de adoptare a actelor normative a administrației precum și în domeniul contractelor public-privat
- Sectorul de afaceri privat român și străin ar trebui să își unească eforturile în implementarea principiilor de afaceri având în vedere potențialul avantaj competitiv pe care acestea le-ar putea oferi la momentul intrării României pe piața comună europeană.